

Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Eğitiminde Demokrasi ve İnsan Haklarının Önemi

¹Halil ÖZDEMİR, Millî Eğitim Bakanlığı, halilozdemir.7124@gmail.com, Türkiye, 0000-0003-3476-6832

Selda AYDIN, Millî Eğitim Bakanlığı, besiktasselda25@gmail.com, Türkiye, 0000-0001-6347-0630

Muhsin ÇAPA, Millî Eğitim Bakanlığı, muhsincapa@hotmail.com, Türkiye, 0000-0002-1975-342x

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Geliş : 03.02.2023 Kabul: 14.02.2023 Makale türü: Derleme	Demokrasi ve insan hakları, insan yaşamının temel unsurları olması kapsamında insan için önemli kavramlardır. Demokrasi ve insan haklarının insan yaşamı açısından öneminin ortaya konması ise insanın eğitilmesi ile sağlanabilmektedir. Demokrasi ve insan hakları eğitimi, ilkökul ve ortaokul kademelerindeki öğrencilere sosyal bilgiler dersi ile verilmektedir. Nitekim sosyal bilgiler, insanın sosyal yaşamına ilişkin tüm durum, olgu ve olaylar temelinde içeriğe sahiptir. İlk okul ve ortaokul eğitiminde insanın sosyal yaşamında saip olması gereken bilgi, beceri ve değerler, öğrencilere sosyal bilgiler eğitimi aracılığıyla sunulmaktadır. Bu çalışmada demokrasi ve insan hakları kavramları içerik ve tarihsel gelişim açısından incelenmiş, söz konusu kavramların insan eğitiminde sahip olduğu yer ele alınmaya çalışılmış ve sosyal bilgiler eğitimi açısından önemi irdelenmiştir. Çalışmada demokrasi ve insan hakları eğitiminin insan yaşamı açısından önemli olgular oldukları, demokrasi ve insan haklarına ilişkin teorik ve pratik bilgilerin insanlara eğitim aracılığıyla kazandırılabilceği ifade edilmiştir. Öte yandan çalışmada demokrasi ve insan hakları kavramların disiplinlerarası bir eğitim alanı olan sosyal bilgiler açısından önemi de ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anahtar kelimeler: Demokrasi, insan hakları, sosyal bilgiler eğitimi.
Atıf	Özdemir, H., Aydın, S., & Çapa, M. (2023). Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitiminde demokrasi ve insan haklarının önemi. <i>International Journal of Progressive Studies in Education</i> , 1(1), 65-74. https://doi.org/10.5281/zenodo.7651459

The Importance of Democracy and Human Rights in Social Studies Education in Turkey

Halil ÖZDEMİR, Ministry of National Education, halilozdemir.7124@gmail.com, Turkey, 0000-0003-3476-6832

Selda AYDIN, Ministry of National Education, besiktasselda25@gmail.com, Turkey, 0000-0001-6347-0630

Muhsin ÇAPA, Ministry of National Education, muhsincapa@hotmail.com, Turkey, 0000-0002-1975-342x

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Recieved: 03.02.2023 Accepted: 14.02.2023 Article type: Review	Democracy and human rights are essential concepts for people as they are fundamental elements of human life. Demonstrating the importance of democracy and human rights in terms of human life can be achieved by educating people. Democracy and human rights education is given to primary and secondary school students through social studies lessons. As a matter of fact, social studies have content based on all situations, facts, and events related to human social life. In primary and secondary education, the knowledge, skills, and values people should have in their social life are presented to students through social studies education. In this study, the concepts of democracy and human rights were examined in terms of content and historical development, the place of these concepts in human education was tried to be discussed, and their importance in terms of social studies education was examined. The study stated that democracy and human rights education are essential facts in terms of human life. That theoretical and practical knowledge about democracy and human rights can be gained through education. On the other hand, the importance of the concepts of democracy and human rights in terms of social studies, an interdisciplinary field of education, has also been tried to be revealed in the study. Keywords: Democracy, human rights, social studies course.

¹ Sorumlu yazar (Corresponding author)

GİRİŞ

Eğitim, bir toplumda sosyal sorunların anlaşılmasında ve bu sorunların giderilmesinde önemli bir yere sahiptir. Eğitimle birlikte öğrenciler, öğrenme yoluyla bilişsel olarak gelişir ve gelişme fırsatına sahip olur. Bilişsel olarak gelişen öğrenciler toplumda yaşarken sosyal bilgiler öğreniminde ilerleyerek onu çevresindeki ortamla ilişkilendirir ve bu ortamı kullanarak kendisini kapsamlı bir şekilde geliştirebilir (Rusli vd., 2021). Demokrasi ve insan hakları kavramının önemi, insanın tek başına değerli bir varlık olmasından kaynaklanmaktadır. Doğumla başlayan ve ölüm ile son bulan insan hakları, her bireyi ilgilendirmektedir (Üste ve Meslek, 2007). Demokrasi ve insan haklarına yönelik bilgi, ancak eğitim ile kazandırılabilir.

Bugüne kadar hazırlanan eğitim programlarının temel amacı, öğrencileri öncelikle ailesine, yaşadığı topluma, devletine ve milletine faydalı birer birey haline getirmektir. Resmî kurumlar tarafından meydana getirilen okul, milli bilinç oluşturmak, kültürün devamlılığını sağlamak ve öğrencileri sosyal hayata hazırlamak amacıyla oluşturulmuştur (Tonga vd., 2013). Sosyal bilgiler eğitimi; öğrencileri toplumsal yaşama hazırlayan, çevresini ve dünyayı tanıyan, hak ve sorumluluklarının farkında olan, demokratik değerlerle özdeşleşmiş bireyler yetiştiren bir alandır. Bu alan sosyal bilim disiplinleriyle etkileşim içerisine girerek değer ve yargıları öğrencilere aktarmayı hedeflemektedir. Bu disiplinlerden birisi de vatandaşlık ve insan hakları eğitimidir.

Vatandaşlık eğitiminin genel amacı, bireyin öncelikle hak ve sorumluluklarını bilmesi, insan haklarına saygı duyması ve demokratik düşünciyi benimsemesini sağlamaktır. Bu bağlamda bireyin sosyal yaşamına odaklanan sosyal bilgiler dersinde demokrasi ve insan hakları tarihsel süreç içerisinde eğitim programlarında daima yer almıştır (Koçoğlu, 2012). Ülkemizde vatandaşlık eğitimi Osmanlı Devleti'ne kadar uzanmaktadır. Tanzimat dönemiyle birlikte vatandaşlık eğitimi, eğitim müfredatının temel unsurlarından biri olmuştur. 1926, 1936 eğitim müfredatı içerisinde yurt bilgisi, 1948 müfredatında ise yurttaşlık olarak yer almış, 1968'den günümüze kadar da vatandaşlık eğitimi şeklinde devam etmiştir. 1995'te vatandaşlık ve insan hakları eğitimi olarak düzenlenmiş, 2005'te ortaya koyulan eğitim düzenlemesiyle programdan çıkarılmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim döneminde 6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgilerin parçası halinde okutulmasına karar verilmiştir. Daha sonra 2010-2011 eğitim-öğretim döneminde vatandaşlık ve demokrasi eğitimi olarak okutulmaya başlanmıştır. Önce seçmeli daha sonra zorunlu olarak 8. sınıfta haftada bir ders okutulmuş, 2012 yılındaki kararla 4. sınıf ders programına dâhil edilmiştir. Yapılan değişiklikler temelinde demokrasi ve insan hakları eğitimi ülkemizde belirli süreçlerden geçtiği söylenebilir (Elkatmış, 2013).

Demokrasi ve insan hakları gibi kavramlar toplumsal yaşam içerisinde önemli yer tutmaktadır. Bundan dolayı demokrasi ve insan haklarını özümseyen ve yaşamına uyarlayan bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Söz konusu gereklilik ancak eğitim ile karşılanabilir. Bu çalışmada günümüze değin yürürlüğe konmuş sosyal bilgiler öğretim programları, demokrasi ve insan hakları doğrultusunda incelenerek belli bir aşama içerisinde incelenmiştir.

En kapsamlı haklar olarak bilinen insan hakları, insanın dili, dini, rengi, ırkı ne olursa olsun eşit kabul eden, kişiliğini ve değerini her yönüyle korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan evrensel ilke ve haklar bütünüdür. Bundan dolayı bu hakları korumak, geliştirmek, her bireyin öncelikli görevleri arasındadır. Bu hakların öneminin anlaşılabilmesi için, kullanılacak yöntem ve teknikler konusunda farklı tartışmalar yaşanmıştır (Çiydem, 2014; Şahin, 2009; Koçoğlu, 2012). Örneğin, aydınlardan bazıları disiplinlerarası yaklaşımını benimserken, diğerleri ise, bu hakları karşılaştırarak uluslararası bir yaklaşımla ele alınmasını benimsemişlerdir. Bu yaklaşımların başarıya ulaşmasında, verilen eğitimin niteliği, seçilecek yöntem ve teknikler önemli bir yere sahiptir (Koçoğlu, 2012).

Bu çalışmada amaç, demokrasi ve insan haklarının tarihsel süreç içerisindeki değişimi ve gelişimiyle birlikte sosyal bilgiler eğitimi açısından önemini incelemek, demokrasi ve insan hakları konularının sosyal bilgiler dersi açısından gerekliliğini irdelemektir. Bu kapsamda çalışmada insan hakları ve demokrasi eğitimi çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Çalışmada önce konuyla ilişkili kavramlar açıklanmaya çalışılmış, daha sonra insan hakları ve demokrasi eğitiminin gerekliliği, sosyal bilgiler dersi açısından irdelenmiş, insan hakları ve demokrasi eğitiminin nasıl olması gerektiği konusu ele alınmıştır. Çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Bir toplumda demokrasi ve insan haklarının benimsenmesi, önemli ölçüde bireylerin aldıkları eğitimin niteliğine bağlıdır. Toplumda önemli olan demokrasinin bir yaşam biçimine dönüştürülmüş olmasıdır. Demokrasi ve insan hakları eğitiminin kendiliğinden gerçekleşmediği durumlarda, toplum içindeki bireylere bu değerlerin benimsetilmesi gerekmektedir. Bu sürecin en etkili yolu ise eğitim-öğretimdir. (Miser, 1991). Demokrasi ve insan hakları eğitimi günümüz dünyasının evrensel değerleridir. Demokratik yaşama ilişkin farkındalık oluşturulması açısından bu kavramların sosyal bilgilerle ilişkisi derinlemesine irdelenmeye çalışılmıştır.

Günümüzün yönetim şekillerinden biri olan demokrasi, bireyler topluluğunun oluşturduğu-değerler ve kurallar bütünüdür. (Yılman, 1992) Demokrasi sadece yönetim şekli olarak değil, bir hayat felsefesi ve yaşam biçimi (Ertürk, 1981) şeklinde değerlendirilebilir. Bir yaşam şekli olan demokrasi ancak eğitimle kazandırılabilir. Çünkü demokratik yaşam, demokratik yaşam yoluyla (Ertürk 1981) ve okullar aracılığıyla öğretilir. Eğitimin temel amacı, bireyin kendine has özgürlüğünün sağlanması olmalıdır (Chomsky 2007). Bu da gösteriyor ki demokrasi eğitimle öğrenilebilir. Demokrasinin en belirgin göstergesi, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir (Touraine 2004). Dolayısıyla demokrasi kültürünün öğrenilebileceği mekânların en önemlisi okullardır. Demokrasi ne kadar kolay öğrenilebilecek bir yaşam tarzı olsa da içselleştirilmesi önemli bir süreçtir. Okullarda demokratik yaşam ve davranışların disiplinlerarası bir yaklaşımla verilmesi gerekmektedir. Bu derslerin en önemlilerinden biri de demokrasi ve insan haklarıyla doğrudan ilişkili olan sosyal bilgiler dersi. Bu dersle iç içe verilecek olan eğitim bireylere demokratik yaşam tarzını kazandırabilir.

Dilimize Fransızca'dan gelen demokrasi kavramı, Yunanca “demos” (halk) ve “kratos” (güç) sözcüklerinden türetilmiştir. Kelime anlamı “halkın gücü elinde bulundurması” demektir. Sözlükteki tanıma göre demokrasi, halkın gücü elinde bulundurması veya halkın özgür bir şekilde temsilcilerini

seçtiği yönetim şeklidir. Kısaca demokrasi, toplumsal karar verme sürecidir. Bir toplumu bütünsel etkileyen kararlar ve o toplumun bütün bireyleri tarafından sürece katılmak için eşit haklara sahip olunan bir sistemi ifade etmektedir (Toktok, 2010).

Diğer varlıklardan farklı olarak dünyaya gelen insan; düşünen, amaç ve ahlak anlayışı içinde davranan, toplumları oluşturan, devletler kuran, bilim üreten bir varlıktır. Her insanda var olan bu özelliklerin korunma ve geliştirilme düşüncesi, insan haklarının temelidir. İnsan hakları düşüncesi, günümüze kadar devam eden demokrasi süreciyle oluşmuştur. Demokrasinin en temel ilkelerinden biri, insanın özgür şekilde kendini yönetebilmesidir. Tüm insanlar, kanunlar önünde eşittir. Ancak insan bunları demokratik bir yönetim ile gerçekleştirebilir. Dolayısıyla insan haklarının eğitim ve öğretimle birlikte verilmesi bireylerin hem demokrasiyi hem de insan haklarını içselleştirmesi açısından önemlidir (Çüçen, 2003).

Ülkemizde demokrasi ve insan hakları süreci yaklaşık 200 yıllık tarihi bir geçmişe dayanmaktadır. 1808 yılında Sened-i İttifak ile başlayıp 1876 Kanun-i Esasi'nin yürürlüğe girmesiyle başlayan süreç, günümüze kadar devam etmiştir. Günümüzde geline nokta ülkemizde demokrasinin önemli bir yaşam tarzı olduğu konusunda bütüncül bir yaklaşım bulunmaktadır (Tosun, 2002).

Demokrasi eğitiminin eğitim sistemimize dahil edilmesi ilk olarak 1949 yılında toplanan 4. Milli Eğitim Şurası'nda gündeme gelmiştir. 1973 Yılında yayınlanan Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre milli eğitimin “Temel İlkeleri” ana başlığı altında “Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi” alt başlığı yer almıştır. Dolayısıyla demokrasi kavramı, mevzuata göre “demokrasi ve insan hakları ilkesi” başlığı altında toplanmıştır. Ülkemiz eğitim sisteminde demokrasi ve insan hakları ile ilgili çalışmalar son olarak 2004 yılında ortaya koyulan MEB Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri Yönergesi ile birlikte değiştirilmiştir. Çıkarılan yönerge ile birlikte okullardaki demokrasi ve insan hakları kültürünün bir yaşam tarzı haline getirilmesi amaçlanmıştır.

Okullarda demokrasi eğitiminin verilmesi ile demokrasi kültürünü yaşam tarzı haline getirmek arasında önemli fark vardır. Okullarda demokrasi kültürünün yerleşebilmesi için 2009'da yeni bir uygulama başlatılmıştır. MEB, öğretmenlere yeni sorumluluklar getirmiştir. Buna göre, öğretmenlerin sınıf ortamında demokrasi ve insan haklarına uygun davranması, ırk, inanç, cinsiyet, sosyokültürel ve ekonomik ayrımcılık yapmaması, öğrencilerin düşüncelerine saygı duyması ve ayrıca öğrencilere isimleriyle hitap etmesi istenmektedir. Dolayısıyla MEB bu uygulama ile demokrasi ve insan haklarına saygının sınıftan başlaması gerektiğini bunun milli ve toplumsal bir öneme sahip olduğunu göstermiştir (MEB, 2005).

İnsanca yaşamının ve insan haklarını korumanın en önemli adımı bireylerin hakları konusunda bilinçli olmasını sağlamaktır. Bundan dolayı insan hakları ve demokrasi eğitimi büyük bir önem arz etmektedir. Ayrıca ülkemizde, insan hakları ve demokrasi eğitimine büyük önem vermektedir. İlk olarak vatandaşlık bilgileri olarak okutulan ders, 1995 yılı sonrası vatandaşlık ve insan hakları eğitimi adı ile 1995-1996 eğitim-öğretim döneminde 8. sınıfta zorunlu ders olarak verilmiştir. Vatandaşlık ve insan hakları dersi 8. sınıfta haftada bir ders süresi olacak şekilde okutulurken, 1998 tarihi 2490 sayılı Tebliğler Dergisi'nde

yayımlanan yeni bir düzenleme ile vatandaşlık ve insan hakları dersi daha sonra 7.ve 8. sınıflarda birer saat şeklinde haftada toplam iki saat olarak düzenlenmiştir. Yapılan düzenleme ile konuların dağılımı 7. ve 8. sınıflara uygun hale getirilmiştir. 2006-2007 eğitim döneminde 6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgilerin parçası halinde okutulmasına karar verilmiştir (Elkatmış, 2013).

Ülkemizde sosyal bilgiler yaklaşımlarının en eskisi vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgilerdir. Bu yaklaşım aynı zamanda sosyal bilgiler dersinin ortaya çıkış amacı ile önemli ölçüde ilişkilidir. Sosyal bilgiler dersinde vatandaşlık aktarımının verilmesindeki temel amaç ise toplum için önemli kabul edilen değerlerin öğrencilere öğretilmesidir (Barth ve Demirtaş, 1997).

2005 yılı ile uygulamaya koyulan programda sosyal bilgiler dersine yeni bir vizyon çizilmiş demokrasi ve insan hakları, vatandaşlık bilgileri dersin içeriğinde yer almaya başlamıştır. 2005 yılında yürürlüğe koyulan sosyal bilgiler programında sosyal bilgiler dersinin amacı; *“21. yüzyılda çağdaş, Atatürk ilkelerini özümsemiş, milli tarih bilincine sahip, kültürüne yabancı olmayan, demokratik değerleri kişilik haline getirmiş ve insan hakları konusunda bilinçli, çevresine duyarlı, bilgiyi, kullanabilen, düzenleyebilen, sosyal katılım sağlayabilen, hak ve sorumluluklarının farkında olan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir”* şeklinde belirtilmiştir (MEB, 2005, s.45).

Sosyal bilgiler dersindeki temel vizyon incelendiğinde dersin amacı öğrencilere var oldukları toplum içinde yaşamak için ihtiyaç duyabilecekleri değerleri kazandırmaktır. NCSS’e göre Sosyal bilgilerin temel amacı, öğrencilerin demokratik ve insan haklarına saygılı etkin birer vatandaş olmalarını sağlayacak değerleri kazanmaları için yardım etmektir (NCSS, 2012).

SONUÇ

Sosyal bilgiler dersinde demokrasi ve insan hakları kavramlarının önemi ile ilgili yapılan bu çalışmada demokrasi ve insan haklarının gelişiminin sosyal bilgiler dersi ile ilişkisi irdelenmiştir. Demokrasi ve insan hakları kavramı geçmişten günümüze içerik açısından birçok değişikliğe uğramıştır. Ülkemizde ortaya koyulan bu değişiklikler genel olarak birinci ve ikinci kademe eğitim programlarında yer almıştır. Teorik açıdan bu kavramlar değişik şekillerde uygulamaya koyulsa da bazı eksiklikler görülmüştür. Özellikle 1961 Anayasası ile vatandaşlara verilen sosyal hakların korunması, kişisel özgürlüklerin engellenmesi gibi maddeler demokrasi ve insan haklarının eğitim programında yer alması ve okullarda öğretilmesini etkilemiştir. Fakat 1982 Anayasası ile anayasal zeminde yapılan değişiklikler ile bu kavramların birinci ve ikinci kademe eğitim programlarında yer bulması sağlamıştır. İnsan hakları ve demokrasi konularının sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alması dersin önemini artırmıştır. 2004-2005 yılında ilköğretim müfredat değişikliğiyle beraber programlar içerisinde disiplinlerarası bir yaklaşımla işlenmeye başlamıştır.

Dünyanın neresinde yaşarsak yaşayalım, demokrasi ve insan haklarının önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bundan dolayı 21. yüzyıla uyum sağlayabilecek vatandaşları yetiştirme düşüncesi demokrasi kültürü ile eğitilmiş, insanlar haklarına saygı duyan bireyler yetiştirmekten geçmektedir. Bireyleri bu kapsamda yetiştirecek en önemli unsur, okul ve eğitim sistemidir. Bu nedenle programlar ve okullar demokrasi

kültürünün, insan haklarına saygının verilebileceği önemli araçlardır (Koçoğlu, 2012). Demokrasi ve insan hakları konusunun sosyal bilgiler dersi ile iç içe olması ise doğal bir durumdur.

Sonuç olarak demokrasi ve insan hakları eğitimi, ilkököl ve ortaokul seviyelerindeki öğrencilere günlük yaşama dair bilgiler veren sosyal bilgiler dersinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Nitekim eğitim sisteminde yaşanan gelişmeler temelinde demokrasi ve insan hakları eğitiminin önemi kavranmaya başlanmış ve 1998 sosyal bilgiler programı ile demokrasi ve vatandaşlık eğitimi, sözü edilen seviyelerdeki öğrencilere sosyal bilgiler dersi ile verilmeye başlanmıştır. Demokrasi ve insan hakları eğitimi, günümüzde ilgili seviyelerde halen sosyal bilgiler dersi ile verilmektedir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.

Yazar Katkı Oranı

Yazarların bu makaleye katkı oranı eşittir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay

Çalışmanın derleme olması nedeniyle etik kurul kararı alınmasına gerek duyulmamıştır.

KAYNAKÇA

- Barth, J. L., & Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Yök/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Çiydem, E. (2014). The perceptions of prospective teachers about democracy and human rights, and the roles laid by them on social sciences course on this subject. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143, 679-686. <https://doi.org/doi:%2010.1016/j.sbspro.2014.07.463>
- Çüçen, A. K. (2003). İnsan hakları düşüncesinin gelişimi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 2, 27-35. Retrieved from <https://acikerisim.uludag.edu.tr/handle/11452/16759>
- Elkatmış, M. (2013). 1998 Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi programı ile 2010 vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programlarının karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 59-74. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59470/854565>
- Ertürk, S. (1981). *Diktacı tutum ve demokrasi*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Koçoğlu, E. (2012). Cumhuriyetten günümüze insan hakları ve demokrasi kavramları açısından sosyal bilgiler dersi eğitim programının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (7), 1-20. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/diclesosbed/issue/61614/920123>

- MEB [Millî Eğitim Bakanlığı]. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve klavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Miser, R. (1991). Demokrasi eğitimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 24(1), 49-54. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000721
- NCSS [National Council of Social Studies]. (2012) National curriculum standards for social studies: Introduction. Retrieved from <https://www.socialstudies.org/standards/introduction>
- Rusli, R., Subiyakto, B., & Putra, M. A. H. (2021). Aktivitas sosial masyarakat kampung pelangi banjarbaru sebagai sumber belajar IPS. *Innovative: Journal of Social Science Research*, 1(1), 1-8. Retrieved from <http://j-innovative.org/index.php/Innovative/article/view/2>
- Şahin, İ. (2009). Demokrasi ve insan hakları eğitimi. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(4), 1341-1354. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/19826/212396>
- Toktok, N. (2010). Türkiye’de demokrasi kültürü. *Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi*, 2(7), 135-142. Retrieved from <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=480711>
- Tonga, D., Keçe, M., & Kılıçoğlu, G. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların vatandaşlık ve insan hakları konuları açısından değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 171(171), 289-308. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/21497/230501>
- Tosun, H. (2002). Türkiye’de demokrasinin gelişim sürecine genel bir bakış. *Atatürk Arastırma Merkezi Dergisi*, 18(52), 187-234. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/aamd/issue/60866/903319>
- Touraine, A. (2004). On the frontier of social movements. *Current Sociology*, 52(4), 717-725. <https://doi.org/10.1177/0011392104043498>
- Üste, R. B., & Meslek, İ. (2007). İnsan hakları eğitimi ve ilköğretimdeki önemi. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 295-310. Retrieved from <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423877113.pdf>
- Yılman, M. (1992). *Öğretmenlik mesleği ve meseleleri*. Ankara: Türkiye Millî Kültür Vakfı Genel Merkezi.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to examine the importance of democracy and human rights in terms of social studies education, together with the change and development in the historical process, and the necessity of democracy and human rights in terms of social studies courses. In this context, human rights and democracy education are discussed in various aspects of this study. In the study, the necessity of human rights and democracy education was examined in terms of social studies courses and the issue of how human rights and democracy education should be discussed.

Adopting democracy and human rights in a society largely depends on the quality of education individuals receive. The important thing in society is that democracy has been transformed into a way of life. In cases where democracy and human rights education does not occur spontaneously, these values should be adopted by the individuals in the society. The most effective way of this process is education. (Şimşek, 2000). Democracy and human rights education are universal values of today's world. To raise awareness about democratic life, the relationship between these concepts and social studies has been tried to be examined in depth.

Democracy, one of today's forms of government, is a set of values and rules formed by a community of individuals. (Yılman, 1992) Democracy can be evaluated not only as a form of government but also as a philosophy of life and a way of life (Ertürk, 1981). Democracy, which is a way of life, can only be gained through education because democratic life can be taught through democratic life (Ertürk, 1981) and schools. The primary purpose of education should be to ensure the individual's unique freedom (Chomsky, 2007). This shows that democracy can be learned through education. The most apparent indicator of democracy is to raise responsible individuals (Touraine, 2004). Therefore, schools are the most critical places where democratic culture can be learned. Although democracy is a lifestyle that can be learned quickly, its internalization is a crucial process. Democratic life and behaviors in schools should be taught with an interdisciplinary approach. One of the introductory courses is the social studies course, which is directly related to democracy and human rights. The education that will be given with this course can help individuals to gain a democratic lifestyle.

There is a crucial difference between giving democracy education in schools and making democracy culture a lifestyle. Therefore, a new practice was started in 2009 to establish a culture of democracy in schools. Ministry of National Education (MoNE) has brought new responsibilities to teachers. Accordingly, teachers are required to act by democracy and human rights in the classroom environment, not to discriminate based on race, belief, gender, socio-cultural and economic conditions, to respect students' opinions, and to address students by their names. Therefore, with this practice, the MoNE showed that democracy and respect for human rights should start in the classroom, which has national and social importance (MoNE, 2005).

The most crucial step in living humanely and protecting human rights is to ensure that individuals need to be conscious of their rights. Therefore, human rights and democracy education have great importance. In addition, Turkey attaches great importance to human rights and democracy education. The course, first taught as 'citizenship knowledge' in Turkey, was given as a compulsory course in the 8th grade in the 1995-1996 academic year under the name of primary education citizenship and human rights education after 1995. While the citizenship and human rights course were taught once a week in the 8th grade, with a new regulation published in the Journal of Communiqués numbered 2490 in 1998, the citizenship and human rights course was later extended to the 7th and 8th grades for a total of two hours per week as one hour each. With the arrangement, the distribution of the subjects has been made suitable

for the 7th and 8th grades. In the 2006-2007 education periods, it was decided to teach social studies as part of the 6th and 7th grades (Elkatmış, 2013).

Turkey's oldest social studies approach is "Social studies as citizenship transfer." This approach is also significantly related to the purpose of the emergence of the social studies course. The primary purpose of giving citizenship transfer in social studies courses is to teach students values that are considered essential for society (Barth and Demirtaş, 1997).

In the program that was put into practice in 2005, a new vision was drawn to the social studies course, and democracy, human rights, and citizenship information began to be included in the course content. The aim of the social studies course in the social studies program put into effect in 2005 is; "to raise citizens of the Republic of Turkey who are contemporary in the 21st century, who have internalized Atatürk's principles, who are conscious of national history, which is not alien to their culture, who have embodied democratic values, who are conscious of human rights, who are sensitive to their environment, who can use and organize information, who can provide social participation, who are aware of their rights and responsibilities" (MoNE, 2005, p.45).

When the essential vision in the social studies course is examined, the course aims to provide students with the values they may need to live in the society they exist in. According to NCSS, the primary purpose of Social Studies is to help students acquire values that will enable them to be democratic and effective citizens respectful of human rights (NCSS, 2012).

In this study on the importance of the concepts of democracy and human rights in the social studies course, the relationship between the development of democracy and human rights and the social studies course was examined. The concept of democracy and human rights has undergone many changes in content from the past to the present. These changes introduced in Turkey generally occurred in the first and second-level education programs. Although these concepts have been put into practice differently from a theoretical point of view, some shortcomings have been observed. In particular, the protection of social rights granted to citizens by the 1961 Constitution and the prevention of personal freedoms affected the inclusion of democracy and human rights in the education program and their teaching in schools. However, with the 1982 Constitution, the amendments made on the constitutional ground enabled these concepts to find a place in the first and second-level education programs. The inclusion of human rights and democracy issues in the social studies course has increased the importance of the lesson. With the change in the primary education curriculum in 2004-2005, and topics of human rights and democracy started to be processed with an interdisciplinary approach within the programs.

Wherever we live in the world, the importance of democracy and human rights is an undeniable fact. Therefore, the idea of raising citizens who can adapt to the 21st century is to raise individuals who are educated in a culture of democracy and respect human rights. The most critical element that will educate individuals in this context is the school and education system. For this reason, programs and schools are essential tools through which a culture of democracy and respect for human rights can be given

(Koçoğlu, 2012). Therefore, it is natural that the subject of democracy and human rights are intertwined with the social studies course.

As a result, democracy and human rights education constitutes an essential part of the social studies course, which provides information about daily life to primary and secondary school students. As a matter of fact, based on the developments in the education system, the importance of democracy and human rights education has begun to be comprehended, and with the 1998 social studies program, democracy and citizenship education has started to be given to the students at the levels mentioned above with the social studies course. Democracy and human rights education is still given at the appropriate levels with the social studies course.